Melit iz premogovnika Trbovlje

©Slovenian Museum of Natural History, Ljubljana; Slovenski etnografski muzej; Mineralogisches Forschungszentrum.at

Mirjan Žorž, Vasja Mikuž

V ožjem geološkem smislu pripada trboveljsko najdišče s kristali melita terciarnemu zagorskemu sinklinoriju oziroma območju Posavskih gub, ki so sestavni del večjega takratnega sedimentacijskega prostora Panonskega bazena in Paratetide. Terciarni skladi ležijo na predterciarni mezozojski podlagi, ki je iz triasnih karbonatnih kamnin (dolomitov in apnencev) in triasnih klastitov (črnih skrilavih glinavcev in drob). Terciarni skladi s premogom imajo sinklinalno zgradbo in so zgornjeoligocenske oziroma egerijske starosti. V podlagi so talninske klastične ali spodnje psevdosoteške plasti (prod, pesek in gline), ki so kontinentalnega porekla. Sledi črna talnina močvirske gline in premogov sloj, ki je debel od 12 do 24 m. V premogu je nekaj različnih mineralov in fosilnih ostankov. Med fosili prevladujejo sladkovodni mehkužci. Bolj redki, vendar pomembnejši so os-

Skupek kristalov melita iz trboveljskega premogovnika z visokim, skoraj že steklastim sijajem; 10 x 7 cm. Zbirka Oddelka za geologijo Naravoslovnotehniške fakultete Univerze v Ljubljani. Foto: Miha Jeršek

©Slovenian Museum of Natural History, Ljubljana, Slovenia; download www.biologiczna.si

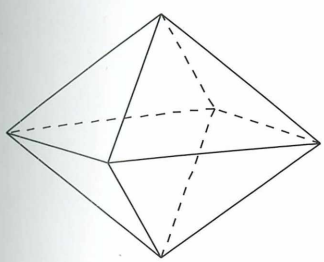

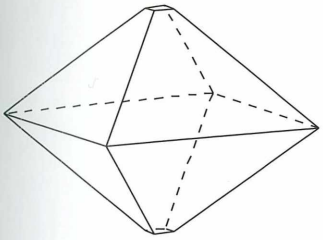

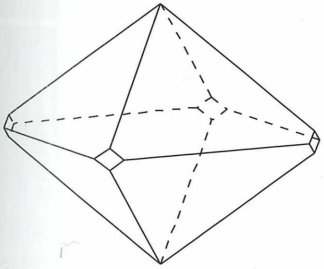

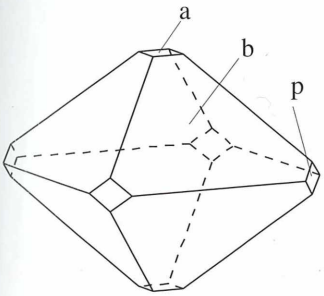

*Oblike kristalov melita iz trboveljskega rudnika. Prevladujoča je enostavna bipiramidalna oblika, ki jo definirajo ploskve bipiramide **b**{111}. So tudi kristali z majhnimi ploskvami pinakoida **a**{001}, prizme **p**{100} ali pa obeh. Risbe: Mirjan Žorž*

Preraščanje melitovih kristalov iz premogovnika Trbovlje; večji kristal v sredini 2 x 2 cm. Zbirka Prirodoslovnega muzeja Slovenije. Foto: Marijan Grm

tanki sesalcev, točneje močvirske svinje vrste *Anthracotherium magnum Cuvier*, ki je bila takrat v Evropi zelo razširjena. Nad premogom so krovninske, bolj sladkovodne ali zgornje psevdosoteške plasti (laporovec, apnenec in ribji skrilavi glinavec). Egerijske plasti s premogom so prekrite z mlajšimi sedimentnimi kamninami, modrikastosivo laporasto morsko glino sivico, s spodnjemiocenskimi govškimi skladi, badenijskimi laškimi plastmi in sarmatijskimi plastmi dolske formacije.

Kristali **melita** v preraščenih skupkih so v zagorski kadunji vezani na plasti premoga in so lepo oblikovani, ker so zrasli v mehki glini. Največji kristali merijo do 4 cm v premeru in imajo značilno medenorjavo barvo. Večji so prosojni in polni vključkov gline, le na robovih prozorni. Majhni kristali so prozorni in brezbarvni. Posamezne ploskve so gladke, robovi med njimi pa ostri in ravni, navadno so ploskve nekoliko parketirane in na robovih zaobljene. Na ploskvah bipiramide so simetrične vicinalne ploskve. V redkih primerih opazimo na kristalih znake raztapljanja, kar se najbolje vidi na ploskvah pinakoida, ki so zaradi tega skeletirane vzporedno s svojimi robovi.

Kristali melita imajo enostavno morfologijo s popolnoma prevladujočimi ploskvami bipiramide, katerim se v posameznih primerih pridružijo še majhne ploskve prizme in/ali pinakoida.

Melit spremljajo drobni kristali **sadre**, ki pa so slabo razviti in večinoma korodirani. Kristali ne presegajo 2 mm, v protastih agregatih pa zrastejo do 5 mm v dolžino. Kdaj pa kdaj so kristali sadre vraščeni v melitu.

Literaturni vir:

VIDRIH R., V. MIKUŽ, 1995: *Minerali na Slovenskem* (trboveljski melit, str. 328-329). Tehniška založba Slovenije, Ljubljana.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: Scopolia, Journal of the Slovenian Museum of Natural History, Ljubljana

Jahr/Year: 2006

Band/Volume: Suppl_3

Autor(en)/Author(s): Zorz Mirjan, Mikuz Vasja

Artikel/Article: Melit iz premogovnika Trbovlje. 136-137